

Asia: VN/28631/2021

Lausuntopyyntö työryhmän loppumietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Asia: Vaasan hovioikeuden lausunto työryhmän loppumietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi.

Oikeusministeriö on varannut Vaasan hovioikeudelle tilaisuuden antaa lausunto yllä mainitusta mietinnöstä. Vaasan hovioikeus esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavaa.

Yleisiä näkökohtia

Yrityksen saneerauksesta annettuun lakiin (yrityssaneerauslaki, 47/1993) on esitetty useita muutoksia, joiden on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2023. Muutosten tavoitteena on edistää yritysten mahdollisuutta päästä riittävän varhaisessa vaiheessa joutuisaan ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn. Saneerausmenettelyä pyritään sujuvoittamaan menettelyvaiheita karsimalla ja keventämällä. Toisaalta muutoksilla pyritään myös ehkäisemään saneerausmenettelyyn liittyviä väärinkäytöksiä. Muutosten taustalla on EU:n maksukyvyyttömyysdirektiivi. Hovioikeus toteaa, että työryhmän loppumietinnössä on selvitetty esitettyjen muutosten perusteita ja vaikutuksia varsin kattavasti.

Yrityssaneerausasioita tulee hovioikeuksien käsiteltäväksi varsin harvoin. Hyvin usein saneeraushakemuksen hylkääminen käräjäoikeudessa merkitsee yrityksen konkurssia, eikä yrityssaneerausasia etene hovioikeuteen. Mietinnössä esitetyt muutokset koskevat pääosin saneerausmenettelyn alkuvaihetta ja siten selvittäjää ja käräjäoikeutta. Esitetyt muutokset eivät vaikuta muutoksenhakua koskevaan lain 96 §:ään.

Edellä todetut seikat lähtökohtanaan Vaasan hovioikeus lausuu seuraavaa.

Saneerausmenettelyyn esitetyistä muutoksista

Mietinnössä ehdotetut muutokset keventäisivät saneerausmenettelyä. Menettelyllisiä muutoksia on useita, mutta ne eivät merkittävästi muuta menettelyn pääkohtia. Osapuolten oikeuksiin muutoksilla ei ole olennaista vaikutusta, mitä voidaan saneerausmenettelyn tarkoitus huomioon ottaen pitää hyvänä. Menettelyyn liittyviä tiettyjä työvaiheita siirtyisi tuomioistuimelta selvittäjälle, mitä voidaan pitää käytännön kannalta tarkoituksenmukaisena ja myönteisenä asiana niissä tapauksissa, joissa selvittäjä on määrätty.

Lain 24 §:ään esitetyn muutoksen mukaan samanaikaisesti vireillä oleva yrityssaneeraushakemus ja konkurssihakemus tulisi käsitellä samanaikaisesti, mutta konkurssihakemuksen saisi ratkaista vasta saneeraushakemuksen ratkaisemisen jälkeen. Säännökseen esitetty muutos korostaisi sitä, että yhtäaikaista vireillöolosta huolimatta myös konkurssihakemuksen käsittelyä tulisi jatkaa ratkaisun tekemisvaiheeseen saakka. Konkurssiasian käsittelyn viivyttämiseksi tehdyt saneeraushakemukset ovat yleisiä, joten ehdotettua muutosta voidaan pitää asianmukaisena keinona niiden vähentämiseksi. Ehdotus myös nopeuttaisi konkurssiasian käsittelyä, mikä olisi omiaan heikentämään viivyttelytarkoituksessa tehtyjen saneeraushakemusten tehokkuutta.

Lain 49 §:ssä on selvitetty saneerausohjelman vaihtoehtoiset vahvistamismenettelyt. Pykälään on ehdotettu lisättäväksi uusi informatiivinen 2 momentti, jossa todettaisiin, että saneerausohjelma voidaan lisäksi vahvistaa nopeaa saneerausohjelman vahvistamista koskevassa 92 §:ssä säädetyllä tavalla.

Lain 92 §:n 1 momentin 1 kohtaa on puolestaan ehdotettu muutettavaksi siten, että nopea vahvistaminen edellyttäisi kirjallisen hyväksynnän kaikilta sellaisilta tunnetuilta velkojilta, joiden saatavat ovat velkojien saatavien kokonaismäärästä yhteensä vähintään 70 prosenttia, ja jokaiselta velkojalta, jonka saatavan määrä on vähintään 10 prosenttia velkojien saatavien kokonaismäärästä. Aiemmat vastaavat prosentit ovat olleet 70 ja 5, joten muutosehdotus on maltillinen. Säännökseen on ehdotettu uutta 2 kohtaa, jonka mukaan silloin, kun velallisen tulee ohjelman mukaan maksaa kunkin velkojan saatavasta vähintään 25 prosenttia viimeistään vuoden kuluessa ohjelman

vahvistamisesta, ohjelman nopea vahvistaminen edellyttäisi suostumusta velkojilta, joiden saatavat muodostavat vähintään 60 prosenttia velkojen saatavien kokonaismäärästä, ja jokaiselta sellaiselta velkojalta, jonka saatavan määrä on vähintään 10 prosenttia velkojen saatavien kokonaismäärästä. Ehdotetut säännökset mahdollistaisivat velkojen laajasti kannattaman sujuvan vahvistamisen, mikä olisi omiaan lisäämään saneerausohjelman toteutumista heikentämättä kuitenkaan merkittävästi velkojen asemaa.

Saneerausohjelman raukeamista koskevaan lain 65 §:ään on ehdotettu uutta 2 momenttia, jonka mukaan tuomioistuin voi määrätä 1 momentissa mainittujen seikkojen lisäksi saneerausohjelman raukeamaan, jos 1) raukeamiselle on ohjelmassa määrätty peruste ja 2) velallinen on rikkonut ohjelmaa niin olennaisesti, ettei ohjelman toteuttamiselle ole edellytyksiä. Molempien edellytysten tulisi täytyä, jotta saneerausohjelma voitaisiin määrätä raukeamaan. Ohjelman rikkomisen olennaisuus jäisi tuomioistuimen harkittavaksi. Muutosehdotusta on perusteltu sillä, että käytännössä on havaittu, ettei 1 momentin 1 ja 2 kohdat kata kaikkia sellaisia tilanteita, joissa koko ohjelman raukeaminen kerralla olisi perusteltua. Muutosehdotus on varsin selkeä ja se helpottanee lainkäyttöä tältä osin, joten muutosehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

Lakiin on esitetty lisättäväksi uusi 70 a §, jonka perusteella saneeraushakemus voitaisiin hylätä kirjallisessa menettelyssä, mikäli on ilmeistä, ettei edellytyksiä saneerausmenettelyn aloittamiselle ole. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa tuomioistuin on jo vähintään kerran ratkaissut asian aineellisesti. Mietinnössä asiaa on asianmukaisesti pohdittu ja otettu myös huomioon tuomioistuinten velvollisuus pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan (oikeudenkäymiskaari 5 luku 5 §). Mietinnössä on myös asianmukaisesti korostettu säännöksen soveltamisen tapauskohtaisuutta. Ehdotus on perusteltu.

Lain 71 §:n 1 momenttiin on ehdotettu lisättäväksi uudet 5 a ja b -kohdat, joiden perusteella tuomioistuin, päättäessään saneerausmenettelyn aloittamisesta, asettaisi jo päättäessään saneerausmenettelyn aloittamisesta 1 momentin 3–5 kohdissa mainittujen määräpäivien ohella myös viikkoina tai kuukausina ilmaistut määräajat saneerausohjelmaehdotusta koskevien väitteiden ja lausumien esittämiselle. Ehdotettu muutos keventäisi menettelyä tuomioistuimessa, sillä tuomioistuimen ei enää tarvitsisi erillisellä välipäätöksellä asettaa kalenteriaikoina ilmaistuja määräaikoja. Ehdotetut muutokset nopeuttaisivat saneerausmenettelyä, kun välttämättömien määräaikojen asettamisesta ei muodostu uutta käsittelyä viivästyttävää tointa. Ehdotus on kannatettava.

Selvittäjän tehtäviin liittyvistä muutosehdotuksista

Mietinnössä esitetyn perusteella selvittäjälle siirtyisi osa tuomioistuimelle aiemmin kuuluneista tehtävistä. Lain 71, 72, 74 ja 76 §:iin esitetyt muutokset koskevat ennen kaikkea lausumien vastaanottoa sekä tiedottamista. Muutoksia on perusteltu ennen kaikkea

tarkoituksenmukaisuussyillä sekä menettelyn suoraviivaistamisella. Muutosehdotuksia voidaan pitää perusteltuna.

Yrityssaneeraushakemusten harvalukuisuudesta johtuen niihin on erikoistunut tietty joukko avustajakuntaa, joiden asiantuntemus on jo varsin korkealla. Näin ollen muutosehdotus ei vaarantane osapuolten oikeusturvaa eikä ainakaan huomattavasti lisää selvittäjän työtä. Muutosehdotus on myös omiaan vähentämään tuomioistuinten työmäärää ja keskittämään tuomioistuimen työtä hakemuksen arviointiin ja ratkaisemiseen. Muutoksen johdosta selvittäjän palkkiot saattavat kuitenkin jossain määrin nousta.

Mietinnön mukaan menettelyä pyrittäisiin keventämään myös siten, että lain 11 §:n mukaan selvittäjän tulisi niin sanotussa ensiarviossaan toimittaa velkojille nykyisen taloudellisen perusselvityksen sijaan vain hakemukseen nähden uudet tai poikkeavat olennaiset tiedot velallisen taloudellisesta tilanteesta ja selvittäjän senhetkinen arvio yrityksen elinkelpoisuudesta ja tervehdyttämiskeinoista kuukauden kuluessa menettelyn alkamisesta. Selvittäjällä olisi muutoksen jälkeenkin velvollisuus selvittää velallisen taloudellinen tilanne, mutta selvityksen yksityiskohdat sekä sen esitys- ja toimittamistapa olisi tiiviimpi ja tehostetumpi. Muutos on omiaan nopeuttamaan menettelyn etenemistä.

Mietinnössä ehdotetun lain 47 a §:n mukaan velkojalle saneerausohjelman mukaan muutoin tulevasta suorituksesta tehtäisiin saneerausohjelmassa jatkossa vähennys, jonka suuruus vastaisi jälkivalvontamaksua konkurssissa. Isoissa saneerausmenettelyissä on tarvetta korjata saneerausohjelmaa useita kertoja ja tästä aiheutuu merkittävästi työtä ja kustannuksia. Esitys merkitsisi konkurssimenettelyn ja saneerausmenettelyn harmonisointia ja on kannatettava.

Muita huomioita

Velallisen ja velkojien oikeuksien kannalta olennaisena muutoksena voidaan pitää lain 27 §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia, joka laajentaisi velallisen mahdollisuutta vetäytyä sopimuksista saneerausmenettelyn alkamisen vuoksi. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä olisi, että sopimuksen irtisanominen olisi välttämätöntä saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi. Ehdotus koskisi sellaisia ennen saneerausmenettelyn alkamista tehtyjä sopimuksia, joissa velallinen on sitoutunut muuhun kuin rahasuoritukseen. Velkojien asemaa turvaisi oikeus saada korvausta siitä vahingosta, jonka sopimuksen irtisanominen on sille aiheuttanut ja korvaus olisi velallisen saneerausvelkaa. Tältä osin on kuitenkin otettava huomioon, että velallisen sopimuksen ennenaikaista irtisanomista koskevaan säännökseen sisältyisi irtisanomisen välttämättömyyttä koskeva edellytys ja irtisanomisesta seuraavan vahingon korvaamiseen liittyisi tulkintakysymyksiä. Nämä kysymykset tulisivat riitautuessaan tuomioistuinten ratkaistaviksi myös siltä osin, ovatko irtisanomisen edellytykset täyttyneet ja voidaanko irtisanomisen sisältävää saneerausohjelmaa

vahvistaa, mikä lisäisi tuomioistuinten työtä. Ehdotusta voidaan pitää saneerausmenettelyn keinovalikoimien monipuolistamisen kannalta tarpeellisena.

Lain 36 ja 37 §:ien säännöksiä takaisinsaannista on ehdotettu muutettaviksi siten, että takaisinsaantikanteen nostamisen määräaika nostetaan kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen. Muutosehdotuksen taustalla on monissa tapauksissa liian lyhyeksi osoittautunut määräaika kanteen nostamiselle. Muutosehdotus on perusteltu, kuten myös mietinnön ehdotus siitä, että takaisinsaantikanteella peräytetyt varat on pidettävä erillään velallisen muista varoista.

Myös muutosehdotukset kirjanpitovelvollisuuden ulkopuolella olevien yrittäjien saneeraushakemusten liitevaatimuksista ovat perusteltuja ja omiaan tehostamaan yrityssaneerausmenettelyä.

Mietinnössä on ehdotettu muutoksia hakijan avustamiseen liittyen (yrityssaneerauslain 93 § ja oikeuden-käymiskaaren 15 luvun 2 §). Oikeudenkäymiskaaren esitetyn muutoksen mukaan säännöksen 4 momentissa kuvattu niin sanottu maallikkoavustaja ei saisi avustaa hakijaa riidattomassa saneerausasiassa, jos samaan aikaan on vireillä sekä saneeraus- että konkurssihakemus. Muutosehdotusta on perusteltu sillä, että edellä kuvattu tilanne rinnastuu käytännössä riitautettuun hakemusasiaan. Kun velkojat todennäköisesti riitauttaisivat saneeraushakemuksen, ei maallikkoavustaja enää voisi avustaa hakijaa, vaan hakija tarvitsisi pykälän 1 tai 2 momentissa tarkoitetun avustajan. Muutosehdotus on perusteltu, sillä avustajan vaihtamisesta kesken prosessin seuraisi ylimääräisiä kuluja uuden avustajan perehtyessä asiaan ja viivästymistä.

Ehdotuksessa on esitetty lain 93 §:ään lisättävän, että myös tahallaan tai huolimattomuudesta ilmeisen perusteettoman yrityssaneeraushakemuksen laativan oikeudenkäyntiavustajan tulisi vastata velalliselle tai velkojalle aiheutuvasta vahingosta. Ehdotus on tältäkin osin kannatettava.

Muilta osin ehdotuksista ei ole erityistä lausuttavaa.

Lopuksi

Yrityssaneeraukset ovat varsin harvinaisia verrattuna konkursseihin. Onnistuneiden oikea-aikaisesti tehtyjen yrityssaneerausten lisääntymisellä olisi positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan, mikäli yritykset kykenisivät taloudellisista vaikeuksistaan huolimatta säilyttämään toimintakykynsä ja siten mahdollistamaan työntekijöidensä työsuhteiden jatkumisen. Kuten mietinnössä on todettu, yrityssaneerausten määrää ei ole mahdollista saada kasvuun yksin lainsäädännön avulla, vaan

tarvitaan myös yrityssaneerausmenettelyn tunnettuuden lisäämistä sekä asiaan osallisten, varsinkin yrittäjien itsensä sekä selvittäjien, kouluttamista. Menettelyn sujuvoittaminen on omiaan lisäämään sen käyttöä kriisitilanteessa olevassa saneerauskelpoisessa yrityksessä.

Laadukkaalla saneeraushakemuksella on keskeinen merkitys saneerausmenettelyssä. Suurin osa saneeraushakemuksista on velallisen tekemiä, ja puutteelliset ja/tai liian myöhäisessä vaiheessa tehdyt hakemukset ovat yleisiä. Oletettavaa on, että vastaavia hakemuksia tullaan tekemään lakimuutoksista huolimatta. Mietinnössä kuvatun, uudehkon Early Warning -toiminnan riittävät resurssit sekä sen toiminnan kehittäminen ovat tarpeellisia mietinnössä esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi

Vaasan hovioikeuden näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset ovat perusteltuja menettelyn tehostamisen näkökulmasta. Ehdotetuilla muutoksilla on molempiin suuntiin meneviä vaikutuksia menettelyn kustannuksiin ja asiaan osallisten työmäärään nähden. Lisäksi muutokset aiheuttaisivat jonkin verran muutoksia selvittäjän ja tuomioistuinten käytännön työssä ja niiden lukuisuus ja monipuolisuus vaatisi erityistä tarkkuutta etenkin siirtymävaiheen aikana. Muutosesitysten voidaan kuitenkin arvioida keventävän saneerausmenettelyä heikentämättä kuitenkaan osapuolten oikeuksia.

Lausunnon ovat valmistelleet hovioikeudenneuvos Sirpa Virkkala sekä hovioikeuden esittelijä Aaro Kandelberg.

Vaasassa, toukokuun 20. päivänä 2022

Tapani Vasama

Hovioikeuden presidentti

Holm Tiina
Vaasan hovioikeus